

بیمه کشاورزی

فصلنامه پژوهشی صندوق بیمه کشاورزی

- حفظ مزیت نسبی گشت کلزا با بهره‌گیری از دانش بومی و تعمیم بیمه کشاورزی در بخش زرخان شهرستان نیشابور
- بررسی عوامل مؤثر بر بیمه دامدارها
- شناسایی روشهای مدیریت ریسک و تعیین میزان استفاده از بیمه آذریان در پرورش ماهیان گرمابی شهرستان اهواز
- بررسی سازه‌های اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر نگرش کشاورزان پیرامون بیمه محصولات کشاورزی در استان خراسان جنوبی
- بررسی دیدگاه کارگزاران خصوصی بیمه کشاورزی در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و توسعه بیمه مراتع
- بررسی عوامل اقتصادی مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان گرمسار
- دسترسی کشاورزان اوکراینی به فناوریهای نوین بیمه کشاورزی و امکانسنجی پذیرش اوکراین در نظام بیمه کشاورزی اتحادیه اروپا

بررسی عوامل مؤثر بر بیمه دامداران

پژوهش موردی: شهرستان نیشابور

دکتر محمد رضا کهنسال، سهیلا شهرکی مقدم*

چکیده

با توجه به اهمیت بیمه دام در کاهش خطرپذیری و تثبیت درآمد دامداران، شناسایی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه از سوی دامداران ضرورت می‌یابد. در پژوهش حاضر، عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام در شهرستان نیشابور با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی و تکمیل ۱۶۷ فقره پرسشنامه از سوی دامداران که ۸۳ نفر از آنان، دامدار بیمه نشده و ۸۴ نفر دیگر، دامدار بیمه شده بودند و از راه به کارگیری مدل لاجیت مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار گرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش، گویای آن است که عواملی همچون نزدیکی به مرکز شهر، میزان مهارت، سن، نوع گاوداری و تجربه کاری، بیشترین تأثیر را بر پذیرش بیمه از سوی دامداران این شهرستان دارند.

کلیدواژه‌ها:

بیمه، پذیرش، دامداری الگوی لاجیت، شهرستان نیشابور.

بیمه و
کشاورزی

سال نهم
شماره ۲۱
۱۳۸۸

* به ترتیب: استادیار و دانشجوی کارشناسی گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

و مقامی در برابر پذیرش فناوریهای نوین هستند. باز می‌گردد، از آنجا که توسعه بیمه می‌تواند، نقش در خود-توجهی درجه‌بندی خسارت وارده آسده بر این بخش ایفا کند و زمینه‌های تضمین استقلال مالی صندوق بیمه و رفعی از وابستگی مالی آن را به دولت، فراهم آورد. از این رو افزایش زمینه پذیرش بیمه از سوی تولیدکنندگان این بخش، و ترویج و گسترش و نهادهای کردن نوین نوینک بیمه و ایجاد احساس التزام به بیمه، امری مهم به شمار می‌رود و از همین رو باید در برنامه‌های توسعه‌ای صندوق بیمه و نهادهای ترویج کشاورزی قرار گیرد. رسیدن به این هدف، نیازمند شناسایی و بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه از سوی دامداران و بررسی نیازگامی و نیازهای آنهاست. در مجموع با توجه به اینکه دامپروران، مخاطب بررسی برنامه‌های ترویج بیمه هستند. رسیدن به هدفی بیمه و تشویق آنها به تولیدات بیشتر، نیازمند در پذیرش نوآوریها و کاهش ریسک و خطر در این بخش است.

فعالیتهای اجرایی بیمه انواع دام از سال ۱۳۷۲ با اجرای طرح بیمه گاو و گوسفند آغاز شد و هم اکنون، موارد بیمه صنعتی (گاو و گوسفند)، کوئین، بز، زنبور عسل، گاو میمن، اسب اصیل ایرانیهای ترکیه، کرد و عرب، آبریان پرورشی (املیان گرمایی، ماهیان سردآبی و سیگ) و انواع طیور را زیر پوشش خدمات حمایتی خود قرار داده است. در مجموع، بیمه دام، نوعی بیمه است که به موجب آن بیمه‌گر، زیان مالی برخاسته از مرگ‌ومیر بر اثر بیماری یا حادثه یا کاهش افسطاری دامها را به دامداران می‌پردازد.

پیشینه و ادبیات پژوهش

در این راستا، پژوهشهای گوناگونی انجام گرفته است که در اینجا می‌توان به چند نمونه در این زمینه اشاره کرد:

اقابعلیسی (۱۳۸۶)، در مطالعه‌ای به بررسی نقش بیمه در تولید دامداران استان کرمان پرداخته است. یکی از یافته‌های این پژوهش، مقایسه میانگین متغیرهای مربوط به دو گروه بیمه شده و بیمه نشده است که نشان می‌دهد،

مقدمه

از آنجا که مرگوبه قابلیت در بخش کشاورزی، به علت وابستگی بسیار به طبیعت، به خوری خود، فعالیت پرخطر و همراه با ریسک است و تولیدکنندگان این بخش، همواره در برابر خطرهایی جدی قرار دارند؛ بی‌گمان، بیمه کشاورزی، یکی از سیاستهای حمایتی مناسب برای حمایت از منابع مالی تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران این بخش به شمار می‌آید. در این میان، فعالیتهای دامداری، به عنوان منبع مهم و اصلی تأمین نیازهای غذایی و پروتئینی، بخش مهمی از سرمایه بخش کشاورزی را به خود اختصاص داده که این سرمایه نیز، مانند دیگر سرمایه‌گذارهای بخش کشاورزی، نیازمند حمایت است. بنابراین، بیمه دام به عنوان یکی از راههای تضمین سرمایه دامداران و تولیدکنندگان این بخش، باید مورد توجه ویژه قرار گیرد. نظر به اهمیت موضوع، در این پژوهش به بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام در شهرستان تیشابور پرداخته شد. داده‌های مورد نیاز از جامعه آماری پژوهش، از راه تکمیل ۶۷ پرسشنامه توزیع شده بین دامداران بیمه شده و بیمه نشده به روش تصادفی ساده از میان چهار بخش شهرستان تیشابور گردآوری شد و عواملی مانند سن، سطح تحصیلات، تجربه کاری، میزان مهارت، نوع گاوهای (شیری یا پرواری)، ظرفیت، بخش مربوط و جنس (مرد یا زن) بیمه‌گذار و سایر آنها بر پذیرش بیمه، مورد بررسی قرار گرفت.

در ایران، قانون بیمه کشاورزی در سال ۱۳۶۲ به تصویب رسید، ولی در عمل، پرداختهای آن به بخش دام از سال ۱۳۷۲ آغاز شد. هدف اصلی این قانون را به طور کلی می‌توان حذف و یا حداقل کاهش دادن نوساناتی در آمدی کشاورزان و دامداران و افزایش تولید و رفاه آنها دانست. یکی از چالشهای بیمه در کشور ایران، مسئله نگرش جامعه روستایی نسبت به بیمه و بیمه‌گذاری است. با توجه به نسبتها و رزدهای حاکم بر جامعه روستایی، مسئله بیمه محصولات دامی آنچنان که باید، گسترش نیافته و در واقع، هنوز در روستاها به‌ویژه منطقه است. این مسئله تا حدی به ویژگیهای شخصی دامداران که پیشتر نشان داری بیمه‌گامی هستند

والدیر (۲۰۰۱) در پژوهشی در کشور ویتنام، به بررسی پیمایشی تقاضای بیمه از سوی کشاورزان ویتنام شمالی پرداخت. وی در پایان تحقیق خود نتیجه گرفت، چشم‌انداز و خصوصیت‌های بیمه‌های کشاورزی، ویژگی‌های فردی، درآمد مزرعه

کشاورزی و سطح تحصیلات کشاورزان از عوامل اصلی تقاضای بیمه کشاورزی است. در پژوهشی دیگر، میشرا (۱۹۹۹) عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه را در ایالت گجرات هندوستان بررسی کرد و مهمترین عوامل توسعه نظام بیمه کشاورزی را افزایش سطح پوشش بیمه‌های کشاورزی، شناسایی کشاورزان هدف، تأمین اعتبارات لازم برای جبران خسارت و برقراری ارتباطات مناسب با کشاورزان، بر می‌شمارد.

ویلیامز و همکارانش (۱۹۹۲) در مطالعه خود نشان دادند که با تغییر میزان حق بیمه می‌توان بهره‌برداران دارای درجه ریسک‌گریزی متفاوت را به پذیرش بیمه زراعی ترغیب کرد. گروین و همکارانش (۱۹۹۲) نیز در پژوهشی نشان دادند که رابطه مثبت و معنایی بین مقدار ارزش زمین و ارزش آن، با تقاضای بیمه ازسوی تولیدکنندگان زرت، وجود دارد. همچنین در این تحقیق نشان شد که افزایش زمین با مدیریت‌های اجاره‌ای و مالکیت موقت، به افزایش تقاضای بیمه می‌انجامد.

احسان و همکارانش (۱۹۹۷) در پژوهشی، بر نقش بیمه محصولات کشاورزی در کاهش ریسک‌گریزی بهره‌برداران کشاورزی تأکید کردند. آنها بر این باورند که بیمه، با تقسیم ریسک بین خود و بهره‌برداران موجب ترغیب آنها به کشت محصولات به نسبت ریسک‌آمیز، ولی درآمدزاتر می‌شود. آنها بر نقش بیمه محصولات کشاورزی در کاهش درجه ریسک‌گریزی بهره‌برداران کشاورزی و در نتیجه افزایش گرایش آنها به پذیرش تقارریه‌ای جدید و افزایش سطح زیر کشت محصولات پر درآمدتر تأکید کردند.

**نیمه و
تاریخ**

شماره
۲۱۹
سال
۱۳۸۰

1. Vandevet
2. Mishra
3. Williams & et al
4. Cochrin & et al
5. Ahoun & et al

این دو گروه از نظر میانگین سن و تحصیلات، تفاوت معنایی ندارند و میانگین تعداد دام و قطعات در گروه دامداران بیمه شده زیاده و میانگین نیروی کار، کمتر است.

فرحی (۱۳۸۵) در پژوهش خود، به بررسی نقش ترویج در پذیرش بیمه محصول سبزی از سوی باغداران شهرستان ملایر پرداخت. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین متغیرهای سطح سواد، سابقه فعالیت باغداری، سطح زیر کشت، آگاهی از هدفها، سوختنیها (اوپا) بیمه محصولات کشاورزی، شرکت در کلاس آموزشی، ترویج و بیمه، رابطهای مثبت وجود دارد. در پژوهشی دیگر، یعقوبی و چینی (۱۳۸۰) عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام ازسوی دامداران روستایی را در استان اصفهان بررسی کردند و نشان دادند که متغیرهای درآمد دامداران، آگاهی از طرح بیمه دام، تعداد قطعات دام و تعداد دفعات دریافت دام، مهمترین عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام است.

رضوی و صبوری (۱۳۸۶) در مقاله‌ای به بررسی بیمه دام و نقش آن در بهبود زندگی بهره‌برداران منابع طبیعی استان سمنان پرداخت. این مطالعه با استفاده از روش پیمایشی و با کمک پرسشنامه، با پوشش از تعدادی از عشایر استان سمنان، به شناسایی ابعاد مختلف بیمه دام در این قشر پرداخته و نقش بیمه را در توسعه زندگی بهره‌برداران، مورد بررسی قرار داده و نتایجها و چالشها و منابع اساسی در راه پذیرش بیمه را شناسایی کرده است و بر اساس آن، پیشنهادهای لازم را ارائه می‌دهد.

ترکمانی (۱۳۷۰) در پژوهش خود، تأثیر بیمه را در کارایی فنی و ریسک‌گریزی کشاورزان منطقه کوار استان فارس بررسی کرده و در این راستا، از نتایج تولید موزی تصادفی برای محاسبه کارایی فنی و تعیین ضریببهای اوو- پرات بهره‌برداران کندکار بیمه شده و بیمه نشده ناحیه کوار در استان فارس استفاده کرده است. نتایج این مطالعه نشان داد که میانگین کارایی فنی دو گروه بیمه شده، به طور چشمگیری، بیشتر از گروه بیمه نشده است. میانگین کاراییهای فنی گروههای بیمه شده و نشده، به ترتیب ۷۲/۸ و ۵۷/۹ درصد برآورد شده تخمین و تحلیل ضریببهای اوو- پرات بهره‌برداران نیز نشان داد که هرچه مقدار آن در گروه بیمه شده در مقایسه با گروه کمتر است، ولی تفاوت بین دو گروه معنیدار نیست.

کلوبین (۱۹۹۰) در مطالعه خود، به این نتیجه رسید که بازار بیمه و ویژگیهای فنی مزید معجزین عواملی هستند که در پذیرش بیمه کشاورزی تأثیر دارند.

بازت و همکاران^۱ (۱۹۹۰) در پژوهش خود، با تخمین تابع تقاضا برای بیمه محصولات کشاورزی، نرخ بازاره انتظاری برای بیمه را معجزین عامل در تخمین تقاضای معرفی، و کاهش تقاضا برای بیمه را ۲۰-۱- محاسبه کردند.

محدقیهای پژوهش

- ۱- بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه از سوی دامداران شهرستان نیشابور.
- ۲- بررسی تأثیر تجربه کاری بر پذیرش بیمه از سوی دامداران شهرستان نیشابور.
- ۳- بررسی تأثیر سطح تحصیلات بر پذیرش بیمه از سوی دامداران.
- ۴- بررسی وجود تفاوت معنیدار از لحاظ سنی در میان دامداران بیمه شده و بیمه نشده.

فرصیههای پژوهش

- ۱- اگر تجربه کاری بالا رود، پذیرش بیمه از سوی دامداران بیشتر می شود.
- ۲- در بین بخشهای مختلف این شهرستان و تقاضا برای بیمه، رابطه مثبت وجود دارد.
- ۳- افزایش میزان ظرفیت در پذیرش بیمه از سوی دامداران این شهرستان مؤثر است.
- ۴- افزایش سطح تحصیلات در افزایش پذیرش بیمه مؤثر است.
- ۵- نوع کارواری (اشیری یا گوسفینی) در پذیرش بیمه تأثیر است.

روش پژوهش

برای انتخاب جامعه آماری و گردآوری دادههای مورد نیاز پژوهش، از راه تکمیل پرسشنامه به شیوه تصادفی ساده، از میان چهار بخش شهرستان نیشابور اقدام شد. در مجموع، ۱۶۲ نفره پرسشنامه انتخاب و از سوی دامداران مورد بررسی،

تکمیل گردید. که از این میان ۸۳ مورد دامدار بیمه شده و ۷۹ مورد، دامدار بیمه نشده را در بر می گرفت. به طوریکه در نوع بیمه در این شهرستان رایج است که از لحاظ نوع پرداخت متقاضی به بیمهگذار و معجزین، نوع غرامت پرداختی از سوی بانک به متقاضی، تفاوت است که دادههای آن در جدول شماره ۱ آمده است. اما در این شهرستان، به لحاظ اجرایی، تنها بیمه گرینه شماره یک از سوی بیمهگذار انجام می شود.

انواع بیمه دام

مزارعی که به دام گوسفند، بز و گاو، بیمه تعلق پیدا می کند و بانک تعهد غرامت پرداخته از خسارت دامدار را به عهده می گیرد، در برارنده موارد زیر است:

۱- گوسفند و بز:

تلف شدن دام در اثر خشکسالی، حمله وحوش، رخدادن سبب، تگرگ، سرمازدگی، صافه، زلزله، حواست حمل و نقل، تصادفهای جادهای در هنگام کوچ، آفتسوزی غیر عمد، مارگزینی و مارگزینی با تائید دامپزشک، پوت شدن از کوه، سیاه زخم، آنتروتوکسمی، سالمونلوز، باکتریه حاد، شاربین علاشی و تلخ گهی.

۲- پرواریندی:

الف- بیماریهای داخلی، دربرارنده:

تلخ حاد شکمیه، سوء هضم حاد، پیچجوردگی رودهها، ورم برده صفاق، آب آوردن شکم، تورم ضریبهای نگاری، ورم برده خارجی قلب، سیروز کبدی، آبسه کبدی، پنهومی، آبسه ریهی، عفونت و نارسانی کلیه، گوری دوجشم، مارگزینی.

ب- اختلالات عمومی اندامهای حرکتی، دربرارنده:

لنگدن، در رفتگی و شکستگیهای اندامهای حرکتی، ستون مهرهها و بندها.

جدول شماره ۱: شیوه پرداخت حق بیمه عمومی و از سوی یهودیان غیرستان یسائور (ایران)

نوع دام	گزینه	کل حق بیمه	سهام دولت	سهام بیمه‌گذار	مبلغ غرامت
گوسفند بالغ	۱	۳۳۰۰۰	۲۶۵۰۰	۶۵۰۰	۵۰۰۰۰۰
گوسفند نابلغ	۱	۱۶۵۰۰	۱۳۲۵۰	۳۲۵۰۰	۲۵۰۰۰۰
بز بالغ	۲	۲۶۵۰۰	۲۱۰۰۰	۵۵۰۰	۴۰۰۰۰۰
بز نابلغ	۱	۱۳۲۵۰	۱۰۵۰۰	۲۷۵۰	۲۰۰۰۰۰
گوسفند بالغ	۲	۵۸۵۰۰	۲۶۵۰۰	۳۲۰۰۰	۹۰۰۰۰۰
بز بالغ	۲	۳۳۰۰۰	۲۱۰۰۰	۱۲۰۰۰	۵۰۰۰۰۰

برگرفته از: دستور بیمه کشاورزی

جدول شماره ۲: شیوه پرداخت حق بیمه ۳۰٪ از سوی یهودیان غیرستان یسائور (ایران)

نوع دام	کل حق بیمه	سهام دولت	سهام بیمه‌گذار	مبلغ غرامت
اسن سبزی	۲۵۵۰۰	۱۶۶۵۰	۹۲۳۵۰	۱۵۰۰۰۰۰
گوساله ماده ۳ تا ۴ ساله	۶۱۰۰۰	۲۸۴۲۰	۳۲۵۷۰	۸۰۰۰۰۰۰
گوساله ماده ۵ تا ۹ ساله	۱۰۴۰۰	۶۵۵۲۰	۳۸۴۸۰	۱۵۰۰۰۰۰
گوساله ۱۰ تا ۱۵ ساله	۷۵۰۰	۴۲۷۵۰	۲۷۷۵۰	۹۰۰۰۰۰۰
گاو بومی	۲۵۳۰۰	۱۵۴۲۱	۹۲۶۱۰	۱۰۰۰۰۰۰

برگرفته از: دستور بیمه کشاورزی

مدل تجربی

در این بررسی از الگوی لاجیت استفاده شده که بین متغیرهای دودویی، مورد استفاده قرار می‌گیرد. این مدل را می‌توان به عنوان مدل خطی تعمیم یافته‌ای که تابع لاجیت را به عنوان تابع پیوند به کار می‌گیرد و خطایش از توزیع چند جمله‌ای بیروزی می‌کند، به شکل آرد-این مدل به صورت زیر است:

$$\text{logit}(p) = \ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = \alpha + \beta_1 x_{1i} + \dots + \beta_k x_{ki} + \epsilon_i$$

بررسی عوامل مؤثر بر بیمه ...

ج- عوامل طبیعی پیشگیری ناپذیر، دربردارنده:

صافقه، سیل و زلزله.

د- بیماریهای عفونی، دربردارنده:

تب برقی، شاردین، پاستورلوز، لپتوسپیروزهای هاری، تب نزله‌ای بدخیم.

۳- آلودگی بومی و آمیخته.

البته در این شهرستان، کارهای بومی بیمه نمی‌شوند.

الف: بیماریهای داخلی، دربرگیرنده: تب ششبر یا قلجی بعداز زایمان، سندرم ژمیگوری، ورم پستان فوق حاد، نفخ حاد شکم، سوزش معده برآمده از طبع عصب واک، جابه جایی و پیچ خوردگی شیردان، انسداد و زخمهای خونریزی دهنده شیردان، اسهال مزمن، پیچ خوردگی روده‌ها، ورم پرده مخاطی، آب آوردن شکم، قنق دیاراکراتیک، تورم ضربیه‌ای نگاری، ورم پرده خارجی ظب، سبوز کبک، آبسه کبک، مهاجرت سنگهای کیسه صفرازی، پوزمونی، آبسه ریه‌ای، عفونت و نارسایی کلیه، کوری درچشم، مارگریدگی.

ب- آبسهها و بیماریهای دستگاه تناسلی در برگیرنده:

سنتزانی، عفونتهای رخص، پارگی رحم، بیرون زدگی رحم

ج- اختلالات عمومی اندامهای حرکتی در برگیرنده:

لنگش، دردتنگی و شکستگیهای اندامهای حرکتی، ستون مهره‌ها و بندها

د- عوامل طبیعی پیشگیری ناپذیر، در برگیرنده:

صافقه، سیل و زلزله.

ه- بیماریهای عفونی در برگیرنده:

تب برقی، شاردین، بروسلوز، پاستورلوز، لپتوسپیروزهای هاری، تب نزله‌ای بدخیم، سل، اوربون، سالمونلوز، اکتینومایکروز، اکتینوباسیلوز.

- f- بخش: نمایانگر منطقه‌ای است که دامداری در آن واقع شده است.
- g- ظرفیت: تعداد دام موجود در هر واحد دامداری را نشان می‌دهد.
- h- نوع گاو‌داری: نوع دامداری را از لحاظ شیوه یا گویشتی بودن، مشخص می‌کند.
- k- تجربه کاری: نشان‌دهنده میزان تجربه دامدار برحسب ماه است.

نتایج و بحث

از میان ۶۷ دامدار انتخاب شده، ۵۱ درصد آنان بیمه شده و ۴۶ درصد بیمه نشده هستند، که میانگین سن درگروه بیمه‌شده، ۴۶ سال و درگروه بیمه نشده، ۴۱ سال است. همچنین، میانگین ظرفیت دام درگروه بیمه‌شده ۷۵ رأس و درگروه بیمه نشده ۸۱ رأس است. میانگین تجربه کاری برحسب ماه نیز، درگروه بیمه‌شده ۱۶۷ ماه (۱۳ سال) و بیمه‌شده ۲۴۵ ماه (۲۰ سال) است. جدول شماره ۳ نیز، اثرهای نهایی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه از سوی دامداران منطقه را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۳: اثرهای نهایی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام

عوامل مؤثر (متغیر توضیحی)	ضریب (Coefficient)	معیاری (Prob)
انحصار (مقبن، حقوقی)	۰/۵۳۳	۰/۰۰۰
سن	-۰/۰۱۹	۰/۰۰۰
تخصیلات	۰/۰۲۰	۰/۳۰۳
مهارت	۰/۱۹۳	۰/۰۰۰
تجربه کاری	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰
نوع گاو‌داری (شیری و پروازبندی)	-۰/۵۶۷	۰/۰۰۰
ظرفیت	-۰/۰۰۰۲	۰/۵۳
بخش	-۰/۱۹۶	۰/۰۰۰
جنس	۰/۱۶۳	۰/۰۶۷

برگرفته از: پایانه‌های پژوهشی

$$i = 1, \dots, n_i$$

که در آن:

$$p = Pr(Y_i = 1).$$

$$p = Pr(Y_i = 1|X) = \frac{e^{\alpha + \beta_1 X_{i1} + \dots + \beta_n X_{in}}}{1 + e^{\alpha + \beta_1 X_{i1} + \dots + \beta_n X_{in}}}.$$

ساختار الگوی اقتصادسنجی لاجیت به صورت زیر است:

$$Y_i = X_i B + U$$

که Y_i در مدل، تصمیم کلپورز را درمورد پذیرش بیمه نشان می‌دهد و X_i نیز، نمایانگر مجموعه‌ای از متغیرهای مؤثر بر پذیرش بیمه دام در شهرستان نیشابور و B پارامترهای الگو و U جزء اختلال مدل است.

در الگوی لاجیت احتمال اینکه دامدار دام خود را بیمه کند، از رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$P = F(Y_i) = F(X_i B) = 1 / (1 + e^{-X_i B})$$

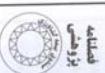
که عمل کلی مورد استفاده در این بررسی به صورت زیر تعریف شده است:

$$B = \alpha_0 + X_1 \alpha_1 + X_2 \alpha_2 + X_3 \alpha_3 + X_4 \alpha_4 + X_5 \alpha_5 + X_6 \alpha_6 + X_7 \alpha_7 + X_8 \alpha_8 + X_9 \alpha_9$$

متغیرهای مدل:

در این مطالعه، مجموعه‌ای از عوامل مورد بررسی قرار گرفت که به صورت زیر تعریف شده است:

- A- بیمه: که نمایانگر بیمه بودن یا نبودن دامداری مورد مطالعه است.
- B- سن: که نوع مالکیت دامداری یا حقوقی بودن آن را مشخص می‌کند.
- S- سن: سن مالک دامداری را نشان می‌دهد.
- T- تخصصیلات: نمایانگر سطح سواد مالک است.
- M- مهارت: نشان‌دهنده میزان مهارت دامدار در اداره دامداری است.
- I- جنس: مرد یا زن بودن مالک دامداری را نشان می‌دهد.

برخلاف فرضیه موجود که بیان می‌دارد، میزان ظرفیت دامداری، بر پذیرش بیمه از سوی دامداران مؤثر است. نتایج مربوط به میزان ظرفیت دامداری، عکس این مطلب را نشان می‌دهد. به دیگر سخن، میزان ظرفیت دامداریها، چه شهری، چه گوشه، تأثیری بر پذیرش بیمه از سوی دامدار ندارد. زیرا در میان داده‌های تحقیق، مواردی دیده می‌شود که با وجود دام کم، بیمه در میان آنها شناخته شده است (با تغییر یک درصدی در ظرفیت میزان پذیرش بیمه بی‌معنی است).

از سویی، همانگونه که فرض شده بود، بین پذیرش بیمه و بخشهای چهارگانه این شهرستان، رابطه‌ای مثبت وجود دارد. زیرا هرچه از مرکز به سمت اطراف می‌رویم، میزان پذیرش بیمه به اندازه ۰/۱۹ - درصد تغییر می‌کند و کاهش می‌یابد.

همچنین، با آنکه در میان دامداران سنتی، تعداد دامداران زن بسیار کم است. اما در همه موارد، دامدارهای این افراد، همگی بیمه شده است. شاید به این علت است که خود این افراد، سرپرست خانوار هستند.

جدول شماره ۴: فراوانی واحد بهره‌داری دام و عامل انتخاب (حقیقی و حثوقی)

گروه	فراوانی	درصد فراوانی
انتخاب حثوقی	۷	۲۲
انتخاب حقیقی	۱۶۰	۸۹۵
کل	۱۶۷	۱۰۰

برگرفته از یافته‌های پژوهش

از میان دامدارهای موجود، حدود ۹۵ درصد آنها به صورت شخصی اداره می‌شود. به دیگر سخن، در شمار دامدارهای سنتی نیشابور جای می‌گیرد.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، با افزایش رتبه مربوط به اشخاص (از حثوقی به سمت حقیقی) میزان استفاده از بیمه نیز، افزایش می‌یابد که یکی از دلایل این، کم بودن تعداد شخصیت‌های حثوقی در این طرح است و دیگر اینکه بیشتر دامدارهای نیشابور به صورت سنتی اداره می‌شوند. (به دیگر سخن، با افزایش یک درصدی نوع مالکیت، میزان بیمه به اندازه ۰/۵۲ - تغییر می‌کند).

در مورد سن نیز، نتایج نشان می‌دهد که با افزایش سن، میزان پذیرش بیمه کاهش می‌یابد (با افزایش یک درصدی سن، پذیرش بیمه به اندازه ۰/۱۹ - درصد کاهش می‌یابد). به دیگر سخن، افراد جوانتر، بیشتر به دنبال بیمه دام خود و جلوگیری از زیان احتمالی هستند.

برخلاف فرضیه موجود در مورد تحصیلات، با ضریب بی‌معنی روبه‌رو می‌شویم. به دیگر سخن، افزایش سطح تحصیلات در پذیرش بیمه از سوی دامداران بی‌تأثیر است. شاید این امر به این دلیل باشد که در میان دامداران سنتی افراد تحصیلکرده (تحصیلات بالای دیپلم) کمتر به چشم می‌خورد.

همچنین، نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که با کاهش میزان مهارت دامدار، میزان پذیرش و استفاده از بیمه بیشتر می‌شود (با تغییر یک درصدی مهارت، کاهش پذیرش بیمه از سوی دامدار به اندازه ۰/۱۹ - افزایش می‌یابد).

تجربه کاری نیز، یکی از عواملی است که در پذیرش بیمه تأثیر بسزایی دارد. این امر نشان می‌دهد که تجربه برگرفته از زیانهای گذشته بر پذیرش بیمه از سوی دامدار مؤثر است. (به دیگر سخن، با تغییر یک درصدی در میزان تجربه کاری پذیرش بیمه به اندازه ۰/۲۱ - درصد تغییر می‌کند).

بر خلاف فرضیه موجود نوع گاوداری (شیری یا گوشتی) در پذیرش بیمه از سوی دامداران مؤثر است؛ زیرا هرچه به سمت دامدارهای گوشتی یا پرواری‌نژدی می‌رویم، میزان پذیرش بیمه کمتر می‌شود. با توجه به دور بودن این دامدارها از بخش مرکزی، شاید بتوان گفت، ترویج مناسب در این مورد صورت پذیرفته است (با تغییر یک درصدی در نوع گاوداری، میزان پذیرش بیمه به اندازه ۰/۵۶ - درصد کاهش می‌یابد).

گنبدال، شهرکی مقدم

جدول شماره ۳: فراوانی واحد پرورده‌های دام و عامل مهارت

درصد فراوانی	فراوانی	مهارت
۹/۴	۱۴	استاندارد
۳۵/۹	۴۰	ظاهر
۵۴/۴	۹	نیمه ماهر
۱۰۰	۱۶۷	کل

برگرفته از: پایتختهای پژوهش

از دیدگاه سطح مهارت نیز، جدول شماره ۷ نشان می‌دهد، بیشترین فراوانی در این زمینه مربوط به دامداران نیمه‌ماهر است که نمایانگر ضعف مهارت در این بخش به علت سنتی بودن این دامداران است.

جدول شماره ۸: فراوانی واحد پرورده‌های دام و عامل تجربه کاری

تجربه کاری (بر حسب ماه)	فراوانی	درصد فراوانی
۵۰-۱۰۰	۷	۴/۳
۱۰۰-۵۲	۱۵	۹
۱۵۲-۱۰۲	۷	۱۰/۳
۲۰۰-۱۵۴	۲۵	۱۵
۲۵۰-۲۰۲	۳۰	۱۸
۳۰۰-۲۵۲	۲۶	۱۵/۴
۳۵۰-۳۰۲	۱۳	۷/۸
۴۰۰-۳۵۲	۲	۲/۱
۴۵۰-۴۰۲	۱۴	۹/۴
۵۰۰-۴۵۲	۳	۱/۸
۵۰۰-۵۰۲	۹	۵/۴
۶۰۰-۵۵۲	۳	۱/۸
۶۰۰-۶۰۲	۱	۰/۶
کل	۱۶۷	۱۰۰

برگرفته از: پایتختهای پژوهش

بررسی عوامل موثر بر پیمانه ...

جدول شماره ۵: فراوانی واحد پرورده‌های دام و عامل سن

درصد فراوانی	فراوانی	سن
۱/۸	۳	۲۰-۲۰
۱۳/۸	۲۳	۲۰-۳۱
۲۶/۹	۴۵	۳۱-۴۱
۴۴	۴۰	۴۰-۵۱
۲۳/۴	۳۹	۵۰-۶۱
۷/۲	۱۲	۶۰-۷۱
۳	۵	۷۰-۸۱
۱۰۰	۱۶۷	کل

برگرفته از: پایتختهای پژوهش

چنانکه داده‌های جدول شماره ۵ نشان می‌دهد، بیشترین فراوانی سن در بین دامداران، در گروه ارزشی دامداران ۲۰-۵۰ سال قرار دارد.

جدول شماره ۶: فراوانی واحد پرورده‌های دام و عامل تحصیلات

درصد فراوانی	فراوانی	تحصیلات
۱۴/۴	۲۴	سواد
۲۵/۳	۵۹	ابتدایی
۱۱/۴	۱۹	سبکی
۲۵/۱	۴۲	دیپلم
۷/۸	۱۳	فوق دیپلم
۰/۶	۱۰	لیسانس
۱۰۰	۱۶۷	کل

برگرفته از: پایتختهای پژوهش

چنانکه از داده‌های جدول شماره ۶ نمایان است، بیشترین فراوانی در مورد عامل سطح تحصیلات در گروه ارزشی دارنده‌های سوواد ابتدایی است که نشان می‌دهد، سطح سوواد در بین دامداران این شهرستان، پایین است.

بررسی عوامل موثر بر بیضه...

چنانکه نمایان است، بیشترین فراوانی در میان دامداران از لحاظ تجربه کاری در گروه ارزشی دامداران با تجربه کاری ۲۰۰-۲۵۰ ماهه است.

جدول شماره ۹: فراوانی واحد پرورنداری دام و عامل نوع فروداری

درصد فراوانی	فراوانی	نوع دامداری
۹۲/۳	۱۵۴	شیری
۷/۸	۱۳	پرورندگی
۱۰۰	۱۶۷	کل

برگرفته از: پایتضامهای پژوهشی

دربین دامدارانی که به روش سنتی اداره می شود، بیشترین فراوانی مربوط به دامدارانی شیری است.

چنانکه از دادههای جدول شماره ۱۰ پیداست، بیشترین فراوانی دربین طرز فیتها در گروه ظریفی ۱- ۵۰ رأس دام است، که نشاندهنده کوچک بودن واحدهای تولیدی است.

جدول شماره ۱۱: فراوانی واحد بهره برداری دام و عامل بخش غیرستان

درصد فراوانی	بخش	فراوانی
۴۹/۱	مرکزی	۸۳
۲۹/۳	جان جنگله	۴۹
۱۴/۴	زرجان	۲۴
۷/۲	طائفکوه	۱۲
۱۰۰	کل	۱۶۷

برگرفته از: پایتضامهای پژوهشی

همچنین، بر پایه دادههای جدول شماره ۱۱، بیشترین فراوانی دربین دامدارانیا (شیری و پرورندگی) از لحاظ موقعیت مکانی، مربوط به بخش مرکزی است که تمرکز مکانی در بخش مرکزی این شهرستان را نمایان می سازند.

پیشینهها

پایچه به اینکه دوری از مرکز شهر و کم بودن مراکز ترویجی یکی از عواملی است که روی بیضه دامدارانیا تأثیر می گذارد، دولت می تواند این کاستی را از راههای پیشنهادی زیر، برطرف و بهینه سازد:

- ۱- افزایش دادن واحدهای آموزشی و توجیه دامداران از راه آشنایی با زبانهای احتمالی و امکاناتهای جبران آنها.
- ۲- پرداخت کردن پاداش به دامداران به گزینهای که بخشی از هزینههای آنان را کاهش دهد.

چنانکه از داده‌های جدول شماره ۱۰ پیداست، بیشترین فراوانی در بین طیف‌ها برگروه ظریفی ۱- ۵۰ راس نام است، که نشاندهنده کوچک بودن واحدهای تولیدی است.

جدول شماره ۱۱: فراوانی واحد بهره‌وری نام و عامل بخش شهرستان

بخش	فراوانی	درصد فراوانی
مرکزی	۸۳	۴۹/۱
میان جلگه	۴۹	۲۹/۳
زرجان	۲۴	۱۴/۴
طالنگوه	۱۳	۷/۳
کل	۱۶۷	۱۰۰

برگرفته از: پایتخت‌های پرورش

همچنین، بر پایه داده‌های جدول شماره ۱۱، بیشترین فراوانی در بین دامدارانها (شیری و پرواربندی) از لحاظ موقعیت مکانی، مربوط به بخش مرکزی است که تمرکز مکانی در بخش مرکزی این شهرستان را نمایان می‌سازد.

پیشینه‌ها

پانچ به اینکه دوری از مرکز شهر و کم بودن مراکز ترویجی یکی از عواملی است که روی بیه دامدارانها تأثیر می‌گذارد، دولت می‌تواند این کاستی را از راه‌های پیشنهادی زیر، برطرف و بیه سازد:

۱- افزایش دادن واحدهای آموزشی و توجیه دامداران از راه آشنایی با زبانهای احتمالی و راهکارهای جبران آنها.

۲- پوراخت کردن بازار به دامداران به گونه‌ای که بخشی از مزیت‌های آنان را کاهش دهد.

بررسی عوامل مؤثر بر بیه...
چنانکه نمایان است، بیشترین فراوانی در میان دامداران از لحاظ تجربه کاری در گروه ارزشی دامداران با تجربه کاری ۲۰۰ - ۲۵۰ ماهه است.

جدول شماره ۹: فراوانی واحد بهره‌وری نام و عامل نوع خوداری

نوع دامداری	فراوانی	درصد فراوانی
شیری	۱۵۴	۹۲/۳
پروارشی	۱۳	۷/۸
کل	۱۶۷	۱۰۰

برگرفته از: پایتخت‌های پرورش

در بین دامدارانی که به روش سنتی اداره می‌شود، بیشترین فراوانی مربوط به دامدارانی شیری است.

جدول شماره ۱۰: فراوانی واحد بهره‌وری نام و عامل ظرفیت تولیدی

ظرفیت (راس نام)	فراوانی	درصد فراوانی
۱ - ۵۰	۱۱۳	۶۷/۷
۵۱ - ۱۰۰	۳۱	۱۸/۶
۱۰۱ - ۱۵۰	۱۳	۷/۳
۱۵۱ - ۲۰۰	۱	۶
۲۰۱ - ۲۵۰	۱	۶
۲۵۱ - ۳۰۰	۱	۶
۳۰۱ - ۳۵۰	۳	۱/۸
۳۵۱ - ۴۰۰	۱	۶
۴۰۱ - ۴۵۱	۴	۲/۴
۴۵۱ - ۵۰۰	۴	۲/۴
کل	۱۶۷	۱۰۰

برگرفته از: پایتخت‌های پرورش

- ۲- به دلیل دشواریها و تنگناهای که در نگهداری دام به روش سنتی وجود دارد، سرمایه‌گذاری بیشتری در بخش دام انجام پذیرد و به صنعتی شدن این بخش نیز کمک شود.
- ۳- تشویق و حمایت دولت از دامداران و تشکیل تعاونی دامداران در راستای کاهش هزینه‌های این قشر نیز، توصیه می‌شود.

منابع

۱. آقابلی، ن. (۱۳۸۶). نقش بیمه در تولید دامداران استان کرمان، هشتمین کنفرانس توسعه، سال پنجم، شماره ۵، ۱-۱۱.

۲. ترکمانی، ج. (۱۳۸۱). تأثیر بیمه بر کاهش ریسک کندگیزاران، اعتبارات توسعه پژوهشی، فرهنگ‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، تهران.

۳. فرعی، ا. (۱۳۸۱). بررسی نقش تسهیلات در پذیرش بیمه سبب توسط دامداران شهرستان داریان، مجله پژوهشی علوم کشاورزی، سال دوازدهم، شماره ۳.

۴. کجاسان، پ. و قربانی، و. (۱۳۸۱). بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه بیمه تلف دامداران استان خراسان رضوی، فصلنامه پژوهشی بیمه و کشاورزی، سال پنجم، شماره ۲۰، ۴.

۵. یقینی، ا. و چمنی، م. (۱۳۸۱). بررسی عوامل مؤثر در پذیرش بیمه انبوه دامداران روستایی، تلفات، سوزی استان اصفهان، مجله بیمه، شماره ۱، زمستان، ۱۳۸۱، ۱-۱۳.

6. Akbari, S.M., A. Ali & N. Karim, (1982). "Toward a Theory of Agricultural Insurance", *American Journal of Agricultural Economics*, vol. 64 No.3, pp.520-529.

7. Barnett, B.J., J.K. Stees & J.D. Hoergan, (1990). "Examining participation in Federal crop in Surance", Staff Paper No. 275, Department of Agricultural Economics, University of Kentucky.

8. Godwin, B.K. (1993). "An Empirical Analysis of Demand for Multiple Peril Crop in Surance", *American Journal of Agricultural Economics*, Vol.75, pp. 425-434.

9. Mishra, P.K. (1999). "Planning for the Development and Operation of Agricultural Insurance Schemes, Development and Operation of Agricultural Insurance Schemes in Asia", Report of the APO seminar on Agricultural in surance Held in Manila Philippines, PP 27 -40.

10. Vandewater, Monte L.A. (2001). "Demand for area crop insurance among fitch producers in northern Vietnam", *Journal of Agricultural*.

11. Williams, J., G.L., K.Carter, G.A., B. Arnoldy & G.L. Harper, (1993). "Crop insurance and disaster assistance designs for Wheat and Grain Sorghum", *American Journal of Agricultural Economics*, 75:435-447.

Study of Effective Factors on Livestock Insurance

Case Study: Neishabour Township

Dr. M. Kohansal* & S. Shahraki Moghaddam**

Abstract

Given the importance of livestock insurance in minimizing risk potentials and stabilizing income of ranchers, it deems necessary to identify factors effective on acceptance of insurance by ranchers. In the present research, factors effective on accepting livestock insurance in Neishabour have been analyzed by using random method and completion of 167 questionnaires, 83 by not insured ranchers and the remaining 84 by those insured. The Logit Model was used in the research work. Results show that factors such as vicinity to the city center, skill level, age, type of cattle farming and work experience are the most effective factors in acceptance of insurance by ranchers in this township.

Keywords:

Insurance, Acceptance of Insurance, Livestock Breeding, Logit Model, Neishabour Township.

*. Associate Professor, Agricultural Economics, Ferdowsi University of Mashhad
**. Student of Agricultural Economics, Ferdowsi University of Mashhad

فصلنامه
پژوهشی

